

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд
на Михаил Илков Байков
за присъждане на образователната
и научна степен „Доктор“
от проф. Димитрина Гюрова

Дисертационният труд на М. Байков си поставя амбициозна задача – да проследи развитието на основните аспекти на куклено-театралната изразност.

В началото на текста са дефинирани понятията кукла и кукленост. Разглеждани и подробно описани са основните видове кукли, групирани в четири категории спрямо тяхното водене. Анализирана е и социалната функция, която системите кукли изпълняват. Байков характеризира основните белези на рождествения театър, на ритуално обредния куклен театър, на фолклорния и на детския театър, на кукления театър за възрастни и на образователния и терапевтичен куклен театър. Акцентът е поставен върху съвременните изразни средства, с които те си служат.

По-нататък авторът спира вниманието си върху някои базисни фигури от света на кукления театър, които играят ролята на реформатори в неговото развитие. Изведени са и разработените от тях основни тези, които имат решаващо значение за развитето на целия европейски куклен театър през XX век. На първо място е отбелязан Филип Жанти, но са посочени също Хайнрих фон Клайст и Гордън Крейг. Специален акцент е поставен върху приноса на Тадеуш Кантор, без който, според Байков не би било развитието на съвременната куклено-театрална изразност.

Тази част от дисертационния труд има безспорна познавателна стойност. Тя би могла да бъде полезна както за студентите, изучаващи куклено-театрално майсторство, така и за любителите на това изкуство.

Аз оценявам като принос на дисертационния труд анализа, който авторът прави на някои съвременни куклено-театрални постановки в София и в провинцията. Тук Байков е абсолютно самостоятелен като анализатор. Не е подпомогнат от съществуващата вече литература, която предлага готови изводи и подсказва нови хипотези. Освен с оригиналност тази част на труда прави впечатление и със стремежа на автора да подкрепи своите размисли и заключения с убедителни художествени аргументи. На базата на осъществения анализ е извлечен изводът, че в кукления театър за възрастни и драматичния театър за деца може определено да се търси сходна театрална изразност, която по същество носи белега на куклеността. Разгледани са постановките: „Роня, дъщерята на разбойника“, „Страх“, „Дама пика“, „Рицар без кон“, „Момо“. Специално внимание е отделено на спектаклите „Боеен кон“ и „Вълшебната флейта“. Според Байков, тези постановки с убедителността на завършени художествени факти доказват тезата за водещата роля на режисьора в търсенето на нова изразност в кукления театър. В тях се появяват нови аспекти на театралността не само на техническо и естетическо, но и на метафизично ниво.

В последната част на дисертационния труд са разгледани семиотичните аспекти, също подчертаващи ролята, която куклата може да заема в системата на останалите изкуства. Тук авторът разглежда куклата като знак, чието значение надхвърля физическото ѝ присъствие на сцената и

ролята ѝ на предмет, който актьорът манипулира в процеса на играта.

Моята оценка за качествата на предложения от Байков дисертационен труд е категорично положителна. В относително бедната откъм теоретични разработки българска литература за куклен театър трудът е безспорен принос, сполучлив опит за осмисляне на съвременните търсения за нова куклено-театрална изразност.

Убедено гласувам с „Да“ за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Михаил Илков Байков.

Проф. Димитрина Гюрова